

Fericire sau fericiri. În ciuda faptului că titlul o apropie de categoria fast-book, Cea mai frumoasă istorie a fericirii are un fundament teoretic serios (venit dinspre filosofie, istoria mentalităților și a vieții cotidiene), fără a fi sufocată de explicații savante sau argumentări metaforice. Posibil ca întrebările directe și simple pe care le adresează Alice Germain celor trei autori să ducă și la o simplificare a răspunsurilor, în stilul ghidul idiotului, însă farmecul constă în felul coerent și convingător în care fiecare răspuns înconjoară conceptul de fericire. Nu îl explicitează, deși acesta ar putea fi pretextul cărții, pentru că se pornește de la două idei inițiale:

1. Fericirea nu se explică unitar, nu este compactă, indivizibilă.
2. Fericirea este scopul existenței omenești.

Așadar, fiecare dintre cei trei autori urmărește aspectele diverse ale fericirii de la „inventarea” ei pînă în secolul nostru, fără însă a-i pune în discuție existența sau valoarea. Toți trei ajung la concluzia că fericirea înseamnă de fapt fericiri și că este acea abstracțiune care depinde mai mult de individ decît oricare alta: omul își contruiește fericirea după chipul și asemănarea lui.

Fericirea între vreau, pot și sper

Ideea că fericirea depinde de cel care o gîndește se observă cel mai bine în textul lui André Comte-Sponville. Răspunsurile sale constituie o sinteză elegantă a sensurilor în care filosofia înțelege fericirea, de la cea mai simplă rețetă (cum să fii fericit) la relațiile ei cu alte concepte abstracte (bine absolut, morală, virtute). Astfel că mesajul epicureic este „dorește numai ce îți este necesar și vei fi fericit”, în timp ce mesajul stoic este „dorește numai ce depinde de tine și vei fi fericit”; mai târziu Hobbes arată cum dorința de putere e sursa nefericirii, iar fiecare exemplu se referă la o altă fericire. De aceea, fericirea trebuie înțeleasă la plural, aparținînd epocii ei și oamenilor care au gîndit-o.

Același lucru se întîmplă cu oamenii care au trăit-o, arată Jean Delumeau și Arlette Farge. Dacă primul se referă la căutarea fericirii în afara vieții acesteia (ceea ce se poate face numai prin religie), a fericirii promise, a fericirii de dincolo, imaginată în fel și chip, Arlette Farge face o trecere cuceritoare prin secolele al XVII-lea și al XIX-lea, urmărind ce înțelegea fiecare prin fericire. Paradisul și fericirea veșnică se construiesc treptat în imaginarul colectiv, aproape sinonime, chiar dacă lumii de dincolo i se opune o altă idee: „Pentru ei, paradisul este, mai întîi de toate, în interiorul fiecăruia, chiar dacă putem trăi toată viața căutîndu-l fără să îl găsim. Interiorizat, el este, inevitabil, indicibil și nereprezentabil.”

În același timp, fericirea se distribuie în funcție de clasele sociale: nobilii o practică ținînd cont de plăceri rafinate, bun-gust și extravagantă, săracii sunt închiși în azile și spitale spre a nu tulbura bunăstarea generală a poporului. Fericirea devine instituție, depinde de organizarea politică, socială, e mai concretă, însă nu ajunge tuturor – de aceea, speranța de a o trăi în altă viață are în continuare forță.

Fericirea ca bun personal

Trecînd spre secolul XX, importantă e reducerea suferinței (fără de care fericirea nu are sens) la minim, prelungirea duratei de viață și sporirea confortului, ceea ce înseamnă o personalizare a fericirii. În zilele noastre, remarcă autorii, a fi fericit se îndepărtează de sensurile pe care i le-au dat secolele anterioare și se referă mai mult la acțiune, explorare a vieții așa cum este, dezvoltare, într-o expresie: fii tu însuți.

Pe lîngă faptul că a pune egal între a exista și a fi fericit este o idee cuceritoare, André Comte-Sponville specifică în final: „Fericirea nu constă nici în a fi, nici în a avea. Ci în acțiune, în plăcere și în iubire.”

Poate că sună patetic, însă nu trebuie uitat faptul că aceasta e una din cărțile care încearcă să aducă filosofia la rostul ei practic, cel de a conduce către un anumit mod de a gândi și de a acționa, de asemenea, încearcă să dea un sens anume dorinței, puterii, acțiunii, iubirii. Cea mai frumoasă istorie a fericirii evită înlănțuirea vagă de opinii, deși stilul trădează opinia fiecărui autor; evită și referințele prea stricte, bibliografia, precum și rețetele absolute. De aceea cred că dacă ar exista un manual pentru fericire, acesta ar fi cel mai potrivit.

Scrisă de Mihaela Butnaru

Sursa: Bookblog.ro